

Tegevusaruanne: Meede 1.8. Piirkondlik mesilashaiguste seire.

Periood: 01.03. – 31.08.2013.a.

Meetme juht: Arvi Raie, Töövõtuleping nr PR-9-1.8-1

Alameetme 1.8 raames ja lepingu täitmise kohaselt koostas Arvi Raie üldise mesilashaiguste seireuuringute aastakava ja tegevusaruande, järgmiste tegevuste kohta:

Planeeritud ja teostatud tegevused programmi II poolaasta osas 01.03. -31.08.2013

1.8. Piirkondlik mesilashaiguste seire.

Mesilashaiguste seiretegevust Eesti ulatuses ja mesinike teavitamist ning juhendamist mesilashaiguste vältimiseks või tõrjel juhivad veterinaararst FIE Arvi Raie, kes tegutseb mesindusprogrammi raames töövõtulepingu alusel. Meetme 1.8 juht konsulteerib mesinikke

Alameetme 1.8 Piirkondlik mesilashaiguste seire II poolaasta tegevuskava ei kattu mesilasperede kadude hindamisalase seireprogrammiga. Seireprogrammi uuring on kaasrahastatav EL Ühenduse poolt ja hõlmab ajavahemikku 01.01.2012 kuni 30.06.2013. Läbiviidav kaasfinantseeritud seireprogramm ei ole seotud ühegi teise EL kaasfinantseeritud programmidega.

Planeeritud tegevused eesmärkide täitmiseks programmi II poolaasta osas 01.03. - 31.08.2013

1. Kevadise langetiseproovide kogumine, kontroll, analüüsimine ja ülevaate tegemine. Mesinikele saadetakse Mesiniku lehe vahel (lisaks avaldatakse programmi veebilehel) patoloogilise materjali proovivõtu juhised tarulangetise proovide kogumise kohta ning kaaskiri kevadise tarulangetise uurimiseks ja küsimustik talvitunud mesilasperede kohta 01.03 – 15.04.2013, mille kogumine toimus perioodil 01.04.-15.05.2013

2013.a. tarulangetise uuring keskendus järgmiste haiguste uurimisele:

- 1) Akarapidoos tekitaja *Acarapis woodi*
- 2) Nosematoos tekitaja *Nosema apis*
- 3) Varroatoos tekitaja *Varroa destructor*

Lisaks kogusime andmeid ületalvitunud mesilasperede tervisliku seisundi, 2012 aastal täheldatud haigestumiste ning teostatud ravi kohta. Oluline ülesanne oli ka võimalike talvekahjustuste kindlakstegemine ning nende võimalike põhjuste väljaselgitamine ja talvitumisperioodi 2012/2013 hindamine.

Seoses pikaleveninud talvega ja hilise kevadega algas proovivõtmine 01. aprillist ja kestis kuni 10. maini 2013.a. Proovid tarulangetisest analüüsiti Veterinaar- ja Toidulaboratoorium (VTL) Tallinna osakonnas. Uurimiskulud maksis Eesti Mesinike Liit Eesti riikliku mesindusprogrammi 2012-2013 raames.

Uurmisele minevad tarulangetise proovid võeti esimesel võimalusel kohe peale puhastuslendu või mesilaspere esimese läbivaatluse ajal. Eraldi võeti proovid haiguse kahtlusel või hukkunud peredelt, mis märgiti ka kaaskirjas. Esimene tarulangetise proov võeti Harjumaalt ja viimane langetise proov võeti Valgamaalt 10.mail.

Kokku uuriti 53 langetise proovi, mis olid pärit 19 mesilast. Küsitluslehel saadud info põhjal oli 154 mesilasperest surnud 32 mesilasperet, millest haiged oli 17. **Suremus valimi põhjal oli 20,8%.**

53 langetise proovist **ei leitud ühtegi positiivset proovi akarapidoosile ehk trahhealestale.**

Nosematoosi ehk kevadist kõhulahtisust põhjustava tekitaja *Nosema Apis* esinemissagedus oli **47,17%, millest 32 % proovidest esines väga tugev nakkus, 16 % oli tugev nakkus, 52 % nõrk nakkus.**

Varroatoosi tekitaja *Varroa destructor* esinemissagedus oli **77,36%, millest 24,4 % proovidest oli väga tugev lestaga tabandumine, 17 % oli tugev ja 58,5 % nõrk lestaga tabandumine.**

2. Analüüside ja ülevaadete tegemine ameerika haudmemädaniku uuringute kohta meest (ca 50 proovi), haudmest (30 proovi), ja vahast või õietolmusest (20 proovi), mille tulemustest koostatakse ja esitatakse ülevaade(ted) mesinike teabepäevadel ja mesindusprogrammi veebilehel.

II poolaastal analüüsiti Eesti Keskkonnauuringute Keskuse OÜ poolt 30 meeproovi, mis olid võetud Põlvamaa, Viljandimaa, Pärnumaa, Valgamaa ja Tartumaa mesilastest, lisaks oli proovide hulgas 3 välismaa (Leedu) mett. AHM leiti 6 proovist, millest üks proov oli pärit Leedust.

3. Mesilashaiguste seire ja nõustamine:

a) lisaks mesilaste haiguste passiivsele seirele rakendatakse ka aktiivset seiret (küsimustikud, ennetavad plaanilised seireuurimised), mille tulemustest koostatakse ja esitatakse ülevaade mesinike teabe- ja õppepäevadel, info ajakirjas Mesinik ning mesindusprogrammi veebilehel.

b) rakendatakse aktiivset ja passiivset seiret mesilasperede kollapssündroomi (CCS) osas. kogutakse infot juhtumite raames ja koostatud valimi küsitluse teel, mille tulemustest koostatakse ja esitatakse ülevaade mesinike teabe- ja õppepäevadel, info ajakirjas Mesinik ning mesindusprogrammi veebilehel.

4. Mesilate registreerimisest ülevaate loomine (PRIA-s), mesilate kaardistamine MAPINFO põhjal, mille tulemustest koostatakse ja antakse ülevaade mesinike teabe- ja õppepäevadel (suvisel vabariiklikul teabepäeval), infolehes Mesinik ning mesindusprogrammi veebilehel.

5. Koolitused ja teabepäevad mesilashaiguste alal kohalike mesinike ühenduste õppepäevadel. Ettekanded mesilaste haigustest nende ennetamisest ja ravist ning ülevaade mesilashaiguste seirest. Lektoriloengud on 3.aasta 2. poolaastal lisaks suvisel vabariiklikul mesinike 2 teabepäeval.

- 1) Loeng Läänemaa Mesinike Seltsi korraldusel toimival mesinike õppe- ja teabepäeval Oru Vallamaja saalis, Linnamäel, Oru vallas, Läänemaal algusega kell 10.00 Teema: Nõuded meetootjale, mesilaste haigustest ja kevadise tarulangetise proovide kogumisest.
 - 2) Loeng Keila Aiandus- ja Mesindusseltsi mesinike õppe- ja teabepäeval Keilas Ohtu tee 5 II korruse saalis algusega kell 11.00. Teema: Nõuded meetootjale, mesilaste haigustest ja kevadise tarulangetise proovide kogumisest, mesilaste varroatoosi ravist.
 - 3) Loeng Põlvamaa Mesinike Seltsi korraldatud õppe- ja teabepäeval Põlvas, F. Tuglase 2 Kohvik-klubi Aal (endine leerimaja) ruumides algusega kell 11.00 Teema: Mee käitlemisnõuded, mesilashaiguste tõrje ja meemesilaste seire tulemused 2012 ja 2013.
 - 4) Loeng Otepää AMS korraldatud õppe- ja teabepäeval Otepää Aianduse- ja Mesinduse seltsi majas Jakob Hurda tänav 5, Otepää linn, Otepää vald, Valga maakond algusega kell 11.00 Teema: Mesilashaiguste tõrje ja meemesilaste seire tulemused 2012 ja 2013.
 - 5) Loeng mesinike vabariiklikul suvisel teabepäeval Koeru Kultuurimajas, Paide tee 3, Koerus, Järvamaal. Teema: Mesilasperede haiguste olukorrast Eestis 2013. a. seiretulemuste ja analüüside põhjal.
6. Mesilashaiguste seire järelevalve korraldamisele kaasaaitamine kohalikul tasandil
- a) kaasaaitamine seireproovide kogumisel, laboratooriumisse saatmisel (vastavalt meetme 1.8 juhi poolt antud juhistele).
 - b) Tõrjemeetmete rakendamisele kaasaaitamine ja veterinaar järelevalve poolt seatud tegevuse juhiste läbiviimise kontroll (nõustamine).
 - c) Mesinike nõustamine – andes konsultatsioone (telefonitsi, meilitsi), külastades mesilaid, osaledes õppepäevadel.
 - d) Tagasiside tõrjemeetmetest, rakendub II poolaastal.
7. Mesilate registreerimisest ülevaate loomine (PRIA-s), mesilate kaardistamine MAPINFO põhjal, mille tulemustest koostatakse ja antakse ülevaade mesinike teabe- ja õppepäevadel (suvisel vabariiklikul teabepäeval), infolehes Mesinik ning mesindusprogrammi veebilehel.
8. Ettepanekud vajadusel mesilashaiguste tõrje alase seadusandluse algatamiseks ja rakendusliku valmisoleku parendamiseks.
9. Uute mesilaste haiguste diagnoosimise meetodite ja juhendite rakendamised Veterinaar- ja Toidulaboratooriumis ja koostöö EL referentlaboratooriumiga. Uute meetmete ja raviskeemide tutvustamine ja katsetamine mesilaste haiguste alal, juhised proovide võtmiseks ja uuringuks saatmiseks.

Augustis 2013 ilmus väikestrukisena juhendmaterjal mesinikele ja mesilaste haiguste tõrjega tegelevatele veterinaararstidele bioohutusmeetmete rakendamisest mesilas. Infomaterjali on koondatud põhilised meetmed mesilaste haigustest hoidumiseks ja profülaktikaks. Välja on toodud desinfektsiooni võimalused ja vahendid, nende toimeainete analüüs ja võrdlus. Juhised desinfektsiooni läbiviimiseks mesilas ja enim ettetulevad vead selle läbiviimisel. Ülevaade kahest eksootilisest ohtlikust mesilaste haigusest- väike tarumardikas, tropilaelaps.

10. Koolitused ja teabepäevad mesilashaiguste alal kohalike mesinike ühenduste õppepäevadel. Ettekanded mesilaste haigustest nende ennetamisest ja ravist ning ülevaade mesilashaiguste seirest. Lektoriloengud on 3.aasta II poolaastal kavas vähemalt 3-4 kohalike mesinike ühenduste õppepäeval (Keilas, Karksi-Nuias,, Otepääl).